

ALKOHOLILAKI JA EY-NEUVOTTELUT

Sosiaali- ja terveysministeriön Alkon aloitteesta asettama alkoholilakityöryhmä jätti mietintönsä kesäkuun puolivälissä. Mietintö sisälsi ehdotukset alkoholilainsäädännön uudistamiseksi lukuun ottamatta alkoholiverotusta, josta valtiovarainministeriössä on valmiina alkoholiverotyöryhmän ehdotusten pohjalta laadittu lakiesitys.

Työryhmän ehdotuksen mukaisesti sosiaaliset ja kansanterveydelliset näkökohdat olisivat edelleenkin ensisijaisina lähtökohtina alkoholilainsäädäntöä uudistettaessa. Pohjoismainen alkoholijärjestelmä muuttuisi kuitenkin merkittävästi: Alkon tuontiin ja vientiin liittyvät yksinoikeudet purettaisiin välittömästi ja tukkumyynti- ja tuotantomonopolit asteittain. Sen sijaan Alkolla tulisi työryhmän yksimielisen kannan mukaisesti säilyttää jatkossakin vähittäismyyntimonopoli.

Alkoholiasioihin liittyvät viranomaistehtävät siirretään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Käytännössä tämä toteutunee valtion ensi vuoden budjetin yhteydessä. Alkoholipoliittiset tehtävät jäävät mietinnön mukaan Alkolle, jonka tulee jatkossakin ”huolehtia alkoholiolojen seurannan ja kehittämisen edellyttämästä tutkimustoiminnasta sekä harjoittaa alkoholitiedotusta ja -valistusta”. Nämä alkoholipoliittiset tehtävät rahoitetaan Alkon tulouttamasta alkoholijuomaverosta.

Työryhmä esittää myös alkoholijuomien mainontakiellon pitämistä edelleen voimassa. Koska alkoholijuomien alkoholipitoisuusrajaksi eurooppalaisen käytännön mukaisesti tulee 1,2 tilavuusprosenttia, mainontakiello tulee käytännössä oluen osalta kiristymään. Tätä silmällä pitäen työryhmän ponsiin tuli Alkon esityksestä, että asiallisen tuoteinformaation antamista tulee voida helpottaa. Vaikka mainonnan ja tuoteinformaation välinen raja onkin kuin viiniin piirretty viiva, mahdollisuudet eron tekemiseen ovat kuitenkin olemassa.

Ottaessaan vastaan työryhmän mietinnön ministeri Toimi Kankaanniemi totesi, ettei hän voi hyväksyä työryhmän ehdotusta tukkumyyntimonopolin asteittaisesta purkamisesta. Hän vierasti myös tuoteinformaation lisäämistä. Muilta osin hän ei vastaanottopuheenvuorossaan esittänyt varauksia työryhmän ehdotuksiin.

Alko on ollut mukana hyväksymässä niin työryhmän viime syksynä antamaa osamietintöä kuin lopullistakin mietintöä. Vaikka työryhmän esitykset merkitsevät huomattavia muutoksia Alkon asemaan ja toimintaympäristöön, on katsottu, että kysymyksessä on väistämätön kehitys, jossa on hyvä olla itse aktiivisesti mukana. Tärkeintä on alkoholin kulutuksen ja haittojen pysyminen hallinnassa, ei Alkon ulkomaankauppaan liittyvien yksinoikeuksien kohtalo.

Heinäkuussa EY:n komissio antoi lausuntonsa Ruotsin esityksestä, jonka mukaan Ruotsin olisi saatava EY:n jäsenenäkin säilyttää kansanterveydellisin perustein nykyinen alko-

holijärjestelmänsä. Komission kanta oli hyvin selvä: Ruotsin perinteiset monopolit alkoholituotannossa, tuonnissa, viennissä, tukkumyynissä ja vähittäiskaupassa ovat EY:n peruskirjan ja kilpailulakien vastaisia, joten niistä on luovuttava, kun Ruotsista tulee EY:n jäsen.

Vaikka kysymyksessä ei ole mikään neuvottelutulos ja vaikka EY-komission kannanmäärittely ei vähittäismyymontimonopolin osalta olekaan aivan niin yksioikoinen kuin julkisuudessa on mainittu, lausunto kuitenkin viittaa siihen, että Suomella, Ruotsilla ja Norjalla tulee olemaan vaikeuksia vähittäismyymontimonopolin ja tuontirajoitusten säilyttämisessä. Nämä ovat kuitenkin EY-jäsenyysneuvotteluissa alkoholiasioiden osalta keskeisimmät tavoitteet, kuten alkoholilakityöryhmä, Alko ja EY-neuvottelijat ovat todenneet. Sitä paitsi Maastrichtin sopimuksen 129. artikla korostaa sitä, että terveysintressi on otettava huomioon yhteisön kaikkien sektorien päätöksenteossa, joten lopullinen harkinta EY:nkin taholta tulee ilmeisesti olemaan monipuolisempaa kuin Ruotsin nyt saama vastaus osoittaisi.